

**A' ROMAI TSASZAR' ES AP. KIRALYI FEJESIG
NEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.**

Indúlt BÉTSBŐL Pénteken 27. Aprilisban 1792.

B É T S.

Egész szokott pompával esék-meg a' múlt Szere-
dán az Auszriai Hódolás. A' leg-első Auszriai
Hódolás, mellyről az Auszriai Historicusok emlé-
keznek volt 1288-dik esztendőben, a' midőn I-ső
Rudolf Tsászár' *Albert* és *Rudolf* nevű két fia-
nak az *Auszriai* és *Stájer-országi* Státusok egyszeri-
ben hódolának-meg — és ez időtől fogva a' máj-
napig tartott az Auszriai Fejedelmeknek való hó-
dolás.

Minekutánna a' *Magyarok* és *Tsehek* örökös Ki-
rályya I-ső *Ferentz* ezen hódolás innepét Apr. 25-
dikére határozta volna, 24-dikben minden Auszriai
Jobbágyok, reggeli 9 órakor a' Város-háza Udva-
rára öszve-gyűltenek, és a' Magistratus jelen létele-
ben,

ben, az ő Kegyelmes Fejedelmek eránt való hívségeket hittet pelséllék-meg. Minthogy ezen hit letétel Bétsben egyfzeriben, a' népnek fokasága miatt meg nem eshetett, tsak bizonyos része ment egyfzeribe-bé a' Város Udvarába — és rendre mind addig, mig ezen hit letétel egészzen végbe ment.

A' hódolásnak napja előtt, u. m. 24-dikben 2 Királyi Biztosok, u. m. Gr. *Hardek* Antal és Gr. *Dietrichstein* Ferentz Urak *Klosterneuburgba* küldettek, hogy az ott tartatni szokott fő Hertzegi Süveget hozzák-bé; mellyet az ott lévő *Prépost* és Kir. Testörzök őrizete alatt 24-dikben nagy pompával a' Királyi Udvarba hozának.

A' hódolás napján, 25-dikben reggeli 3 órakor a' Városnak minden külső és belső utzáiban végig járanak a' Városi Dobosok, és a' Város Polgárjait fel-serkentvén, ezek forma-ruhákban és fegyverben öltözének, és a' külső Városokból sergenként a' Várba takarodának 5 óráig. — 8 órakor minden Kapui Béts Várofsának bé-záratának, és semmi szekér vagy gyalog ember 9-ig bé nem bortsáttaték. A' fegyveres Polgárság el állá két felől 3 sorban az utzákat, a' Királyi Udvartól fogva a' Sz. *István* Templomáig, a' lovas Katonaság és Gránátérség pedig minden szegeleteket és köz-utzákat, hogy senki-is azon utzákba bé nem mehet vala. Az Ország Házánál öszve gyűltenek a' Státusok 7 órakor, és szép rendben az Udvarhoz mentenek. — Itt a' fő Hertzegi Süveg és *Klérodiumok* által adatának azoknak, kik ezeket vinni szokták, és innen indulának-meg kilentz órakor, midön már itt minden Udvari Státusok edgyütt valának, a' fegyverben álló Polgárság között. A' F. Király és Királyné egy Udv. Gála szekérben kísérték nagy pompával és szép rendel a' Sz. *István* Templomába, kit a' Német és Magyar Testörzök ki-vont fegyverrel, ló-háton, egészsz Gálában kísérték vala (és a' Magyar Gárdák ekkor húztak sárga tsizmát utolsó gálára, minthogy már zöld tsizmát nyertének.)

A' Templomnál el-fogadtaték ő Felsége az Arany-gyapjas Rend-tagjaitól, a' Bétsi fő Püspök és Kárdinális, a' Prélátusok és Káptalanbéli Papok gyülekezetétől, és a' fő Püspök által meg-áldaték. — A' Rendben lévő fokaság bé-takarodék a' Templomba egéízfzen a' nagy óltárig, hol mindenek a' magok rendjek és rangjok szzerint le-telepedének. — Vége lévén a' Sz. Misének, hasonló rendel me-gint vizsgálza menének a' Királyi Udvarba. — Itt a' Státusok a' fő Kamarás által a' magok Deputátusai-*knak* audentziát nyertenek, mellyet ő Felsége *Baldakhinum* alatt adott, jelen lévén, és a' bal keze felől állván ő Felségének Udv. fő Kantzellá-rius Gr. *Kolovráth*. A' Státusok Députátusai köz-zül az első kéré ő Felségét minden Státusoknak nevében, hogy méltoztatnék a' maga hiv Státusai előtt személlyesen meg-jelenni, és a' hódolást azok-tól el-fogadni. Erre ő Felsége a' maga fő Kantzel-lárius-*sa* által azt felelé, hogy mingyárt az egyben gyült Státusok között fogna meg-jelenni, és a' hó-dolást el-fogadja, 's egyfzermind a' maga Fejedel-mi Kegyelmét-is ajánlja. — A' Státusok már az ugy nevezett *Ritter Szálába* valának öfzve-gyülve — midön a' Deputátusok vizsgálza történek volna ő Fel-ségétől ide, a' fő *Ajton-álló* a' költsal jelt ad az ajtón, 's bé-érezék ő Felsége közikbe egész Udva-rával, elől vivén a' *Klénodiumokat*, és egy ott lé-vő fekete *Kárpit* alatt le-ült; az Ország tzimereit, zászlóját, 's más Klénodiumait tartó főbb Tisztvi-selők pedig a' magok ki-rendelt helyeket el-foglal-ván, a' Kárdinális és a' *Mölki* Prélátus, mint a' Prélátusok Prézesse közép-tályon álván a' Sz. *Pöl-teni* Püspökkel; mind a' 4 Státusok között egy il-lendő tsendesség vala. — — Ekkor a' fő Udvari Kantzellárius, az ő Felsége nevében, minden tör-vényeknek, és jó szokásaiknak, Privilégiumaiknak meg-eröfittését, és Fejedelmi Kegyelmét igéré a' Státusoknak; mellyre az Ország fő Marsalja Gróf *Pergen* felele a' Státus képeben, jelentvén, hogy a' Státusok az ő Felsége hódolására készek volnának;

de kéri ő Felségét egész jobbágyi indulattal, hogy ő Felsége-is a' Státusoknak Törvényeiket, Privilegiumaikat, és szabadságaikat méltóztatnék szóval és irással meg-erősíteni. Erre maga felelt ő Felsége, és meg köszönte a' Státusoknak meg-jelenéseket, és szóval meg-erősíté Törvényeikben 's t. — Ekkor a' fő Udv. Kantzellárius elé vévén az esküvés formáját, el-olvasá, és mindenek el-mondák utánna — melly ez:

„ Mi az Auszriai fő Heitzségnek minden Lakosai és Státusai fogadjuk és igérjük Te néked I. *Ferentz*, a' mi Kegyelmes Urunknak; hogy mi Királyi Felségednek, mint Auszriai örökös Fő Herzegnek, és a' Te maradékidnak, mint nekünk egyedül természet szerint való örökös Urainknak hivesek és engedelmesek leszünk — Tégedet és a' Te maradékidot a' mi örökös Urunknak és Országunk örökös Fejedelmének esmérünk; és mind azokat akarjuk, és fogjuk tellyelíteni, valamellyek a' hiv Lakosoknak és Jobbágyoknak az ő egyedül való született örökös Urakhoz és természet szerint adott Fejedelmekhez az Istentől, a' Természettől, és a' Törvénytől kötelelségül adattak; és azon kötelelségeinket egészsz hiveséggel és alázatossággal tellyelítjük. „

Ez alatt a' Király le-vette Kalapját, és a' 4-dik Státusból való Deputátusok 3 ujjokat fel-tartották. El-mondása után pedig ezen igéknek a' Királyi Palata Udvarán tüzet adott a' Katonaság — a' Vár-fokain pedig kereken meg-szollaltak a' 18 font gollyóbisú ágyuk, és 3 Sálvét adtanak. Meg-szollaltanak minden belső és külső Város-béli harangok, és 1 fertály óráig hangzottanak. — A' Hit le-tétele után az Udvari fő Kantzellárius által adá az Ország fő Marsaljának *G. Pergennek* a' Státusok Privilegiumának irásban való meg-erősítését *Pergamenre* írva, és ő Felségének keze-irásával és a' nagy H. gi Petséttel meg-erősítve. Ekkor az Ország Marsala, mint a' Nemesi Rendnek Prézesse, a'

a' Bétsi fő Püspök, a' Sz. *Pölteni* Püspök, a' *Mölki* Abbás 's t. ő Felsége felé fordulván, fel-szóval fel-olvasák. Estvére kelve tsak nem az egész Város meg-vala világositva. Szabad Komédiák valának; minekutánna 24-dikben már a' Muzika fel-szabadúlt volna — és mindenek tiszta szivekből így kiáltának: Éljen a' mi Kedves és Kegyelmes Fejedelmünk I-ső *Ferentz!!!*

A' mi F. Királyunk és az egészsz Fels. Királyi Udvar kivánt egészségben és állapotban vagyon. — A' *Bétsi Bürger Kronikában* az iratik, hogy szabad Kir. *Buda* Várofsának bizonyos Küldetjei jelentek volna meg Bétsben ő Felsége előtt, és meg-köszönték volna azt a' Kegyelmeiségét, melly iszerint a' Koronázás Budán fogna tartatni. — Azt olvasuk a' Budai Ujjság Levelekből, hogy a' Magyar Országban fekvő Sergek közzül egy néhány a' Rhenus vize felé mozdúl. — A' Pesten fekvő *Gyulai* serge az utolsó parantsolatra várakozik, és ennek helyébe a' *Nádasdy* Serge jön. — Közönségesen beszélik, hogy a' mi Táborunktól 120 ezer fegyveres volna a' Frantzia *Pestis* orvaslására ki-rendelve — azt-is idegen Levelekből olvashatjuk, hogy *Brüszszelben* és *Lövenben* Pruszszus Katonáknak készitlenek Kvártélyt. — Ha tsak ugyan tsetépatéra találna a' dolog itt kerülni, az a' 25 milliom *Friزر* és *Tántzmester* ebül fog tántzolni. — Már bizonyos osztályok az ágyuzó Seregtől és a' hadi szekerekből Belgium felé egy más után el-indultanak.

Uralkodó H. *Eszterházy* Antal Ur 12 Gavallékat és 12 Dámákat fog magával a' Tsászári választatásra Frankfurtba vinni, és a' maga Gránátérossai közzül 60 legényeket, kik a' leg-szebb Magyar forma-ruhában lesznek fel-öltözkedve.

A' N. Magyar Kir. Testörző Sereg a' jövő Szeredán, u. m. Májusnak 2-dikán indul Bétsből *Buda* felé.

Az Erdélyi Országos *Deputáció* még máig is Bétsben vagyon, és a' mint értjük, az Erdélyi dolgok kivánt, és leg-jobb folyamatban vagynak. Bóldogok azok a' Tagok, mellyeknek bölts fejek vagyon, és Ennek tanátsát halgatják.

Erdély. Szeben 18. Apr. — Az el-enyészett esztendőben Sz. Udvarhelyen, egy valóságos Feltser ugyan, de tanúlt *Phyicus*, *Borbély Pál*, kit igen jól ismértem, forró-nyavallyában esék, küld más *Weiss* nevü Feltserhez nem lévén jelen az ord. *Phyicus*, kért segedelmére azt izeni: mig 3 Márást nem küld ő bizony sem nem mégyen, sem Orvoiságot nem ad. Küld a' Református Paphoz *K** S*** hez, és kéreti: hogy jelenne meg utolsó vigasztalására, és éltetné *Sacramentummal*, ez azt feleli: hogy nékie nem adott képét; azért ő bizony nem tselekezi kérését. Szegénységgel lévén 's a' mellett terhes Háza, az ord. *Phyicus* (ki felette igen sajnállotta minden jó emberekkel együtt) nem lévén jelen — meg-hal. Kérik a' Papot, eltemetésére, ekkor-is azt feleli: hogy néki nem fizetett, azért ő bizony el sem temeti; és így a' Professorok által rendelt Deákok Ének-szóval temeték-el. Bizony ez kegyetlenség Keresztények között A' Pap pedig olly nagy gazdagsággal bir, hogy Udvarhelyszéken hat leg-gazdagabb Papokkal sem tserélne. Hogy hasznos emberséges ember vólt és be-tsültetett meg-mutatták B. *Korda* 'Sigmondné, Gr. *Bethlen* Sámuelné Afzizony ő Ngok, és T. *Borsai István* Ur abban-is: hogy el-maradott három árva fiait, külön külön magok költségeken tanittattyák, ruházzák és nevelik. A' Pap pedig maga kötelessége ellen, az utolsó vigasztalástól és tiszteletgtől is meg-fosztotta! mit érdemlene az ilyen ember? tudnám én ha töllem függene! — Meg-halván a' Lutheránus Superintendens: midőn a' Választó Papi Fejedelmek és Irás-tudó köz-nép mást válofztaná Berthalomban a' rendes Püspöki lakó helyen el
mé-

megyén egy Stábális Magyar Tiszt (*Boronyai Ur*) 's halgattya — hallván: hogy mint egy hatvanig mind tsak *Schmidtre* a' Medgyesi Papra hányák a' Voxot. Ki-indúl a' Templomból-is nagy sietséggel, és egy lovas katonát küld Medgyesre az Obersterhez, olly jelentéssel: hogy *Schmidt* valóztatott Püspöknek; a' Tiszt ebéd alatt lévén — azzonnal egy Tiszt által aggratuláltat a' Papnak, 's maga is az ebéd után nagy tzerimoniával megjelenik és aggratulál. Azomban foly a' Votizáció 's fordul *Millerre* a' *Schellebergi* Papra, és erre több megyén száznál, 's ennek-is adatik, ha most Bétsben van-is. Már B. Urat sok féle képpen nevetik, amazok pedig szégyenlik az hirtelenkedést! — Tsak el alutt és a' meg ebredett a' mint az első hir után a' Levél írása után egy Doctor Ur mondá. — Ugyan ez előtt ötöd nappal valami Péknek avagy Kenyér Sütőnek felesége szorgalmatoskodik az következő napi sütésről — férje pedig a' ki őtet már 10 magzatnak szülőjét, minden héten kétszer 's háromszor kegyetlenül veregette. Ne szorgalmatoskodjál ugy szóll hozzá, mert fogadom: hogy holnap te nem fogsz sütni Kenyereket; az Aszszony ugyan tsak el-vizsi a' tekenőt az hová illett. — A' Gyilkos meg-izsza magát, 's annyira meg-veri a' Feleségét: hogy más napi 10 óra tájban a' szolgáló hirt tévén a' Tifztségnek — a' Házhoz mentek, a' Gazdát öltözetlen egy gagyába alá 's fel járva, az Aszszonyt pedig halva tanállyák a' házba — 's annyit mond ő tsak egyszerű tsapta pofon, és a' Gutta ütötte-meg, mivel együtt fekvén, véle reggel érzette hogy meg-hólt volna. A' szolgáló pedig azt vallotta hogy hallotta az Aszszonynak ilyen utolsó szovait: hogy ne üss már tovább, mert a' számon és orromon egyenlőleg foly a' vér. Ugy-is tanáltatott: hogy szája orra tele vólt meg-alutt vérrel, és látszott, a' nyakán vagy torkán való szorongatás-is, már most fogva van a' jó ember.

A' Svédok Királya következendő módon készítettett a' halálra: „

„ Midőn 29-dik Mártziusra virradó étzaka a' Királynak fájdalmi igen erősen nevednének, és már életének megmaradásához semmi reménség nem vólna, tudtára adatott, hogy magát a' még hátra lévő egyetlen egy kötelefségnek, az Istenhez való készületnek, adná alája. A' Király a' kinnyai közt ezen intést nagy készséggel el-fogadván, *Wallquist* nevű Püspöknek magához való hivattatását parantsolta. A' Püspöknek a' Király fekvő ágyához való érkezésekor annyira erőt vettek vala a' kínok a' Királyon, hogy a' halálra való készülethez meg-kívántató tsendefség nem lévén, a' Püspöknek el-kelle menni. Hamar az után ismét hivattaték a' Püspök, de a' Király nagy bádgyadsága nem engedé ekkor-is módot a' készülethez. A' fájdalom és bádgyadság szemlátomást nevedvén, a' Püspök minden szempillantást veszedelmesnek állított lenni; tehát a' Királyhoz közelitvén, hozzá kezdett azokhoz a' beszédekhez, mellyek ilyen alkalmatofsághoz vóltanak alkalmaztatva. Minekutánna a' Püspök egy darabig beszéltet vólna, így szollott a' Király hozzá a' többek között: „

„ Nékem tellyes bizodalomom vagyon az Istenhez és az ő Kegyelmehez mind a' jelen való, mind a' jövendő életben. Aldjon-meg tégedet az Isten! Aldj-meg te-is engemet az Istennek nevében. „

„ Az után kérdette a' Püspök a' Királytól, hogy készen vólna é a' sz. Vatsorának vételére? — A' Király azt felelte, hogy készen vagyon; de reméli, hogy az Isten még egy óráig életét nyujtani fogná; és az alatt egy kevés álom által szeretné valami keveset pihenni: addig váraкоzzék egy keveset a' Püspök az Ur Vatsorájával. A' Király azzal el szenderedett: de vagy kétszer igen éles szempillantásokat vetvén-fel egy *Dahlberg* nevű Orvását és Tanátsofsát szollította, azt kérdezvén ettől, hogy találtathatnék é valami olyan szer, mellyel
szörnyü

szörnyű fájdalmait ha csak valamit-is tsendefíteni lehetne. De midőn olyan feleletet vett volna, hogy már semmi segittség az egy papi vigasztaláson kívül hátra nem volna, ekkor ismét hozzá foga a' Püspök azon épületes beszédhez, mellyel, a' mint ő ekkor mondotta, az Istennek különös kegyelméből fel-va-la ruháztatva. „

Midőn a' jó rend szerint a' Püspök már a' *Mi-atyánknak* olvasásához ért volna, és azt fel-szóval olvasni kezdvén a' Király-is utánna fel-szóval mondaná, a' második vagy harmadik tzikkely után mondja a' Király a' Püspöknek, hogy egy kevésé állyon-meg, és a' kezeit öszve tévén, előll kezdete ismét a' *Mi-atyánknak* mondásását. Így mondot-el a' Király a' Pap után egy más könyörgést is, melyet el-végezvén az áldást és a' sz. Vatsorát kívánta. Meg-áldatván, el-tsendesedett, és ezt mondotta, hogy ha magát ki nyugodná, és fel-serkenne, ismét fogna a' véle lévőekkel beszélni. De el-tsendesedvén, többször fel nem eszmélkedett, hanem valami egy óra múlva az után u. m. Mártz. 29-dikén dél előtt 11 óra felé örökösön ki-múlt a' Világról.

Meg-mutatta tehát a' *Svédek Gustávja*, hogy nem csak nagy Király és leg-első Katona, hanem egyszersmind igaz Isten-félő Keresztény-is volt.

Ezen nagy Királynak már 1772 ben u. m. uralkodásának 2-dik esztendejében az Országnak nagygyai között igen sok ellenségei kezdettenek vólt lenni.

Második Komplót formálódott volt *Gustv* ellen a' közelebbi Orosz had miatt 1788-ban Finlándiában, midőn az itt lévő tábornak Tisztjei azt mondták, hogy addig az Oroszokkal hadakozni nem fognának, valameddig a' hadnak igazságos volta Diáta által meg nem ismértetnék, és meg nem határozthatnák. A' Király a' maga ügyében bizván, az után Diétát gyűjtött, a' háborúnak igazságos voltát meg-esmértette. Az el-fogatott tisztek közül némelleyeket meg-öletett, másokat számkivételbe küldetett, sokaknak pedig, az után hogy a' Státusoktól meg-itéltettének, meg-kegyelmezett. A' mostani *Geslei* Diétának zürzavaros folyását minden tudja. Mind ezen zürzavaros dolgoknak pedig, a' Királynak már tudva lévő szomorú és kínos meg-ölettetése szakasztta véget.

Frantzia Országból írják, hogy eddig elé már 1,949,626,152 *Livrát* érő *Assignáták* indittattanak széllyel pénz helyett a' világra. Ezekből már az Ország Kalsájába vissza kerűltenek 418,000,000 *Livrát* érők, mellyek el-égettetvén, még 1,531,626,152 *Livrányi* papiros pénzek télszik a' kész pénz helyett való szolgálatot. — A' minden Nemzeti jofszágoknak árrok 2,243,826,345 *Livrára* mégyen. Már ebből el-adódott 404,363,502 *Livrányi*. És így a' még szolgálatban lévő papiross pénznek zálogul szolgáló *Frantzia* jofszágok, mellyek még eddig el nem adódtak, 1,839,462,843 *Livrát* érők. És így tsak vagyon hát még *Frantzia* Országnak annyi öröksége, a' mennyi a' pénz helyett járó papiross summát fellyül haladja.

A' *Hollandusok* leg - inkább félnek a' *Frantzia* Contrarevolutziótól; mivel ők *Spekulátzióra* igen sok *Milliókat* érő *Assignátákat* szedtenek - bé, és ha valahogy a' *Frantzia* uj *Constitutzió* öszve tanálna omlani, ők tsak a' papirossal fognának maradni. Ellenben pedig, ha fenn - marad a' *Constitutzió*, és ők lassan-lassan vissza váltogathatják kész pénzért a' *Frantziákhoz* azokat az *Assignátákat*, mellyeket a' szegény *Frantziák* 30 — 40 *pro Centóval* - is most

jó szivel el-adnak nékiek kész pénzért, így képzelhetetlen lesz az a' nyereség, melyet Hollandiának némely tartományai a' Frantziákon nyernek. De történettől függ az egész dolog.

Spanyol Országban Gróf Aranda, azt a' parancsolatot, mely a' *Florida Blanca* Miniferségében az iránt tétetett volt közönségesé, hogy minden idegenek, kik ezen Országban múlatni akarnának, bizonyos hitnek formáját le-tenni kénytelenitessenek, egészen el-törölte, és így többnyire mindeneket ellenkezőképpen tsinál mint *Florida Blanca*, a' mi kivált a' mostani újabb környülállásokat illeti.

Némely jegyzések Tippó - Szúltánról

Tippó Sahib, vagy *Tippó Szúltán* egy olyan hatalmas *Napkeleti Indiai* Fejedelem, ki a' maga ellensége ellen 100 ezer fegyveres embereket kiállithat. Az ő Tartományai szomszédosok az Anglusokéval. Ő *Mysorének* Fejedelme, és a' nagy *Mogolok* Historiájában igen nevezetes *Hyder Alinak* fija. Hogy ő az Anglusoknak ellensége, annak eredete röviden ez: Minekutánna a' nagy Mogolnak roppant *Indiai* Országai lassan-lassan öszve omlottanak volna, ezekből sok apróbb Uradalmak és Fejedelemségek vették eredeteket. Innen eredtenek a' *Marattok*-is, kik sokáig igen hatalmasok voltak. Az Anglusok rész szerint szép úton-módon, az Indiai népeknek egy más ellen való háborgásaik között ezen Indiai népek közzé bé-tsúsztanak, és magoknak itt kereskedő helyeket állítottanak fel. Anglia még ez előtt 50 esztendővel is nem egyéb volt itt, hanem csak egy kereskedő tzéh. De az után, valamint a' Mogolnak Tartományai az ő Uraktól lassan-lassan el-pártolni, velle hadakozni, és tölle függetlenné lenni kezdettenek, éppen ilyen mértékben kezdettenek itt az Anglusok-is hatalmasodni, magokat egy 's más tzivodásokba belé elegyíteni, 's egész Királyságokat el-foglalni. Azok az Indiai

Tarto-

Tartományok, mellyeket ott most az Anglusok birnak, az Indiaiai Fejedelmeknek minden esztendőben leg-alább 30 Milliokat bé-hoztanak, 's mi némű hasznot nem hajtanak azok az Anglus kereskedőknek, kiknek most birtokokban vagynak? 1765-ben lettenek itt az Anglusok olyan hatalmasokká. Ak-a' nagy Mogol 3 egész Országokat adott egy kevés adóért az ő birtokok alá: de a' melly adót ők 1772-tönél tovább a' *Mogolnak* meg nem fizettek, 's a' mellyet ez-is, látván hogy külömben sem fizetik-meg, 1785 ben az Anglusoknak örökösön el-engedett. Ezen Országoknak neve *Bengala*, *Orixa* és *Báhr*. Ide tartozik *Bombay*, *Coromandel*, 's a' t. Egy átaljában itt az Anglusok leg-alább-is birnak annyit, a' mennyi *Anglia*, *Skotzia* és *Hibernia*, és most ők a' Napkeleti Indiai Fejedelmek között a' leg-hatalmasabbak. Utánnok mindjárt következik *Tippó Szúltán*. Az Anglusok az igen hatalmas szomszédot nem szenvedhetik, 's már ez-is egy oka annak, hogy *Tippóval* ellenkeznek. De nagyobb a' továbbá, hogy *Tippó* szövetséges barátja a' Frantziáknak. Mikor a' fellyebb való *Amérikai* hadban a' Frantziák az Anglusokkal hadakoztak, ekkor a' Frantziákat Napkeleten *Tippó Szúltán* segítette az Anglusok ellen. Ettől az időtől fogva ellensége *Tippó* az Anglusoknak, 's ezek-is néki. Midőn 1783-ban az *Amérikai* hadnak vége szakadott, akkor ugyan meg-szünt ez a' Napkeleti Indiai háború-is, de az irigységnek élesztő oka még most is meg-vagyon. Azt tartják, hogy a' mostan folyó háborút *Tippó* között, és az Anglusok között, a' Frantziák még a' Rovolutzió előtt gyújtogatták. Azt adták *Tipponak* észére, hogy az Anglusok ötet a' magok hatalmok alá igyekezik hajtani, hanem előzze-meg őket, inditson hadat ellenek, és az után néki a' Frantziák-is segittségül menvén, így az Anglusokon *Tippó* győzedelmeskedni fogna.

An Anglúsook azt észre vették, hogy mit akar *Tippó*, 's tudták, hogy ha *Tippónak* a' Frantziák

tziák segítséggel fognak lenni, bajosan áthatnak olyan nagy erőnek ellene, 's könnyen úgy járhatnak Napkeleti Indiában-is, a' mint jártak *Északi Amérikában*.

Anglia ezen veszedelemnek úgy vette elejét, hogy akkor keresett okot a' *Tippóval* való hadakozásra, midőn ötet a' Revoluzió miatt a' Frantziák éppen nem segíthetik. Az Anglusoknak a' *Tippóba* való belé-kötésre ez adott alkalmatosságot, hogy nékiek Frigyeseik a' fellyebb említett *Marattok*. Ezeknek perек vólt valami Város felett *Tippoval*. Az Anglusok azt mondták, hogy a' *Marattoknak* vagyon igaza. A' *Marattok* réá ütöttek *Tippora*. *Anglia* segítséget adott a' *Marattoknak*, és ezen háború a' Frantzia Revoluzió alatt még eddig az Anglusoknak némü-némü szerentséjekkel folyt, a' többek közt az Anglusok *Tippónak* nagy darab földét el-foglalták.

Az Anglusoknak fő Vezérek itt *Kornvallis*. Az ő fő lak-hellye *Callcutta* nem messze a' *Ganges* vizétől. Tulajdon képpen szolván, ezen Indiai Országokat az úgy nevezett *Napkeleti Anglus kereskedő társaság* bírja.

Utolsó jegyzések.

A' *Nagy Károlyi* Kerületben, igen szépen megy elő az Ó Hitüeknél-is a' Nemzeti Oskolák' dolga. A' tanítás' módjára *Nagy Károlyban* tanittatnak az Ekklesiák' Kántoraik mind Magyar, mind pedig Orosz és Oláh nyelven. Némely Ó Hitü Lelki Pásztorok magok-is nagy eszközei a' Nemzeti Oskolák' virágzásának, kik közzül egy kiváltképpen-való a' *Nagy Károlyi Orosz Pap*. — Példás buzgóságát tette a' Köz jó eránt nyilvánvalóvá, egy oda való Ó Hitü tanult Kereskedő-is, a' ki öt száz forintokat áldozott-fel maga vagyonjából a' végre, hogy az Ó Hitü Nemzeti Oskoláknak száma szaporodjon.

Zimonyból, April. 2-dikán. — „ Öt hónapok alatt, tiz-ezer bál pamutot szállítottak a' Török Kereskedők *Orsovánál*, és *Méhádiánál* a' mi Földünkre. — Hogy egész divattyában nem folytathatják

még

még velünk a' Török Országok a' kereskedést, két kiváltképpenvaló okait adják ök ennek. Egyik ez, hogy a' had' idején el-romlottak a' vendég-fogadók, 's a' portéka tartó épületek (depositoriumok); másik pedig az, hogy a' Belgrádi Harmintzad nints még ez ideig jó karba véve. Minden órán várnak *Konstantzinópolyból* egy Tsászári Rendelést, melly a' nagy huza-vonának határt szabjon.

Tudósítás:

Bihar Vármegyében, *Dioszeg* Uraság részéről kinek kinek jelentetik, hogy minekutánna a' nevezett Mgos Uraság a' híres Gróf *Dietrichstein* közel Debretzenhez *Hofszú Pályban* lévő Ménesében 130 darab Lovait Licitáció által eladni eltökéllette volna, három bizonyos napokra, ugy-mint Májusnak 14-dikére és Juniusnak 4-dikére és 25-dikére ezen folyó esztendőben 1792-ben határozottatott.

Ezen Lovaknak száma között találatnak 8 szép Mén-lovak, mellyek minekutánna illendően megbetsültetnek, ároknak harmad része el-hagyása után, 100 forintoktól fogva 300 forintokig fognak adattatni. Öt 5 esztendős Tsödörök 120 forinttól fogva 180 forintokig. Nyóltz két és egy esztendős Tsödörök Tsikok 20 forinttól fogva 75 forintokig, 70 rész szerint tsikós, rész szerint terhes Kantzák 16 esztendős koroktól fogva 4 esztendős korokig, és 15 forinttól fogva 100 forintokig. És 24 három esztendős koroktól 1 esztendős korokig való Kantza Tsikok, az utobbiak-is azon képpen, mint az elsők fognak a' tartott illendő betsü után, és harmadik része el-hagyása után Licitatoria botsáttatni, és a' Collicitáns Uraknak egy egy darab a' megbetsült áron aloll-is által botsáttatni. — A' Vévők azért a' meg-nevezett napokon *Hofszú Pályban* a' hol

hol a' Ménes tartatik, meg-jelenjenek, a' hol a' Licitáció mindenkor reggel 9 órától fogva 12 -ig, és dél után 3 órától fogva 6-tig fog tartatni.

Tudósítás. — Pápa 20-dik Apr. Egy Oskolai könyvetskével kívántam az Erdemes Közönségnek, 's az Oskolák Szeretőinek 's esmerőinek kedveskedni, a' mellyet a' Deák nyelv könnyebben lehető tanulása végett készítettem, ilyen tzim alatt: *Langii Colloquia Imitationibus Hungaricis Lexico Latino Hungarico, brevisque Grammatica adornata.* 's a' t. Ezen könyvetskét én olly tzéllal készítettem, hogy el-hagyván Gyermekünk az Abétzés Classist, ne kineztsanak két 's három esztendeig a' sovány Declinátziókkal 's Conjugátziókkal, hanem leg-fellyebb egy hónap alatt, ennek segittségével annyira mennyenek, hogy mingyárt a' Deák könyveket olvasásához fogjanak, hogy így olztán mind értelmeket, mind gondolkozásokat, mind izléseket formálni lehessen. Erre való már ebben

a.) Az, hogy ezen Könyv végibe tettük az egészsz ugy nevezett Grammaticát, minden Paradigmákkal edgyütt, és a' Syntaxist, még pedig magyarul, olly szándékkal, hogy gyenge gyermekeinket, a' mi hijába való Deák nyelven irt Grammatikáink 's Rudimentáink keserves jármától, a' mennyire rajtunk áll, meg-szabadithassuk.

b.) Ugyan ezen könyvetskébe tettük, a' Langiusban elő forduló minden szóknak Laisromát deákül és magyarul, hogy ez által mihelyt Gyermekünk a' Grammatikának közönségesebb Principiumait meg-lehetősen értik, a' Tanító nélkül-is privatim a' Langiust magyarra fordithassák; a' mellyis, avagy tsak az én reménységem szerint, az emberi böl dog két fundamentomának, ugy-mint, a' munkásságnak, és az értelmesedésnek egy hathatós eszköze lehet.

c.) Utollyára minden Colloquium után a' Németek példája szerint oda tettük az Imitáziókat vagy Stilusokat - is, a' mellyeknek Deákra lejendő fordításával, már a' Grammatica Classisba, annyira bódogullyanak Gyermekünk, hogy olztán a' Syntaxisban minden apróságokon keresztül esvén, az igaz Romai Literáturában gyakoroltathassanak. Vallyon ha *Corneliust* és *Phædrust*-is ilyen módon ki-adnánk, meg-edgyeznének é benne az Oskolák szeretői 's esmérői? — A' fent említett Grammatica elébe tettem egy Magyar Differtációt-is, a' mellyben azt igyekeztem elő adni, miképpen kelyen legkönnyebben, 's hasznosabban minden holt nyelveket-is, a' mellyeket könyvekből tanulunk tanítani. A' Langius mind öszve áll 21 árkusból.

Ugyan ilyen formán, a' mennyire tsak a' nyelv természete, 's tzelom engedhette készítettem, egy kis 10 árkusból álló könyvetskét-is, a' Német nyelvnek könnyebben lehető tanulása végett, a' mellyben mind a' szók Laistroma, mind egy Német Grammatica magyarul meg-lesznek, és a' mellyről rövid időn, mihelyt a' Sajtó alól ki-szabadul, bővebb tudósításomat az érdemes Közönséggel 's az Oskolák szeretőivel közleni el nem múlatom. — Ugyan ilyen tzéllal, 's többnyire ilyen móddal igyekezem egy kis Görög könyvetskét - is, talám *Cébest*, Görög és Magyar Szótárral, egy kis magyarul irt igen igen rövid Grammaticával azoknak számokra ki-adni, a' kik a' Görög nyelvet tanulni kezdik. — Ha hogy buzgó igyekezetemet az érdemes Közönségnek, az Oskolák szeretőinek 's esmérőinek tettzeni észre veszem, nem tsak nyereségemnek fogom tartani, hanem egyfersmind olly ösztönül nézem, a' mely engemet, több 's nagyobb igyekezeteimnek-is végbe hajtására kötelezhet.

Márton István, Pápai Professor.